

Sähköiset sisällöt yleisiin kirjastoihin – hanke

Strategisia linjauksia

Aija Laine

Suunnittelija/

Sähköiset sisällöt yleisiin kirjastoihin

Turun kaupunginkirjasto/Helsingin kaupunginkirjasto

040-1682636

aija.laine@turku.fi

Taustaa

- ▶ Yleisten kirjastojen neuvosto perusti 15.4.2011 projektin, jonka tarkoituksena on selvittää yleisten kirjastojen e-aineistojen hankintaa ja jakelua. Neuvoston työvaliokunta nimesi projektille työryhmän.
- ▶ Työryhmä aloitti toimintansa 1.9.2011
- ▶ Hanke toimii OKM -rahoituksella

Sähköiset sisällöt yleisiin kirjastoihin –työryhmä

Kirjastonhoitaja Soile Hirvasniemi, Oulun kaupunginkirjasto

Kirjastonhoitaja Arja Kuisma, Kouvolan kaupunginkirjasto

Informaatikko Aija Laine, Turun kaupunginkirjasto

Viestinnän suunnittelija Päivi Litmanen-Peitsala, Kirjastot.fi

Johtava suunnittelija Erkki Lounasvuori, Keskuskirjasto

Toimistopäällikkö Virva Nousiainen-Hiiri, Helsingin kaupunginkirjasto

Kirjastotoimen apulaisjohtaja Anna-Maria Soininvaara, Helsingin kaupunginkirjasto

Kirjastotoimenjohtaja Leif Storbjörk, Pietarsaaren kaupunginkirjasto

Suunnittelija Jonas Tana, Kirjastot.fi

Johtava informaatikko Varpu Vallbacka, Hämeenlinnan kaupunginkirjasto

Päätehtävät

- ▶ Laatia pohja yleisten kirjastojen e-aineistostrategialle
- ▶ Kirjastot mukaan kotimaisille e-kirjamarkkinoille
- ▶ Osallistutaan [Next Media](#) tutkimusohjelman [eReading](#) -hankkeeseen
- ▶ Suunnitellaan yhteistyössä kustantajien ja FinElibin kanssa sähköisille aineistoille toimivat lisensointimallit ja teknologiset ratkaisut
- ▶ Helmet -kirjastojen e-kirjapilotointi yhteistyössä FinElibin kanssa
- ▶ Tehdään tunnetuksi e-aineistoja kirjastoalan sisällä ja suunnitellaan koulutuskanavat
- ▶ E-aineistojen tunnetuksi tekeminen ja markkinointi asiakkaille
- ▶ Yhteinen e-aineistoihin liittyvä tiedotuskanava
- ▶ Uusien digitaalisten palvelujen kartoittaminen ja käyttöönoton edistäminen
- ▶ Selvitetään kirjastojen infrastruktuuritarpeet koskien uusia tallenne- ja jakelumuotoja
- ▶ Eurooppalainen yhteistyö
- ▶ Yhteistyö alan muiden kärkihankkeiden kanssa

Miksi yhteinen strategia?

- ▶ Yleisten kirjastojen näkökulma esiin
- ▶ Yhteiset suuntaviivat ja tavoitteet, joita kohti edetä
- ▶ Konkretisoi muuttuvaa toimintaympäristöä
- ▶ Valmistaa alaa koskeviin muutoksiin
- ▶ Määrittelee yleisten kirjastojen roolin digitaalisessa toimintaympäristössä
- ▶ Toimii pohjana käytännön toimenpiteille

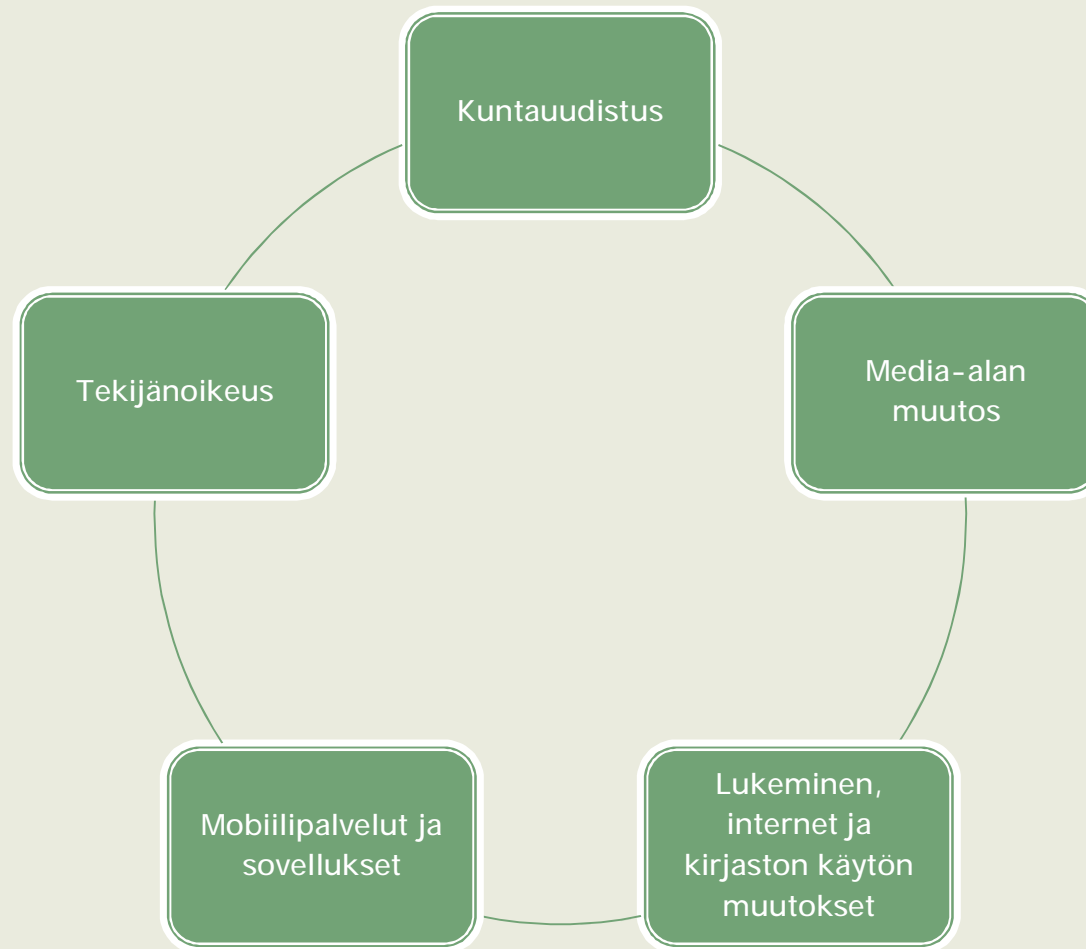
E-aineistostrategian rakenne

1. Johdanto
2. Toimintaympäristö
3. Kokoelma
4. Kirjaston rooli verkossa ja muuttuvassa toimintaympäristössä
5. Henkilökunnan osaamistarpeet
6. Tiedotus ja markkinointi
7. Yhteenveto

Strategian viitekehys

Toimintaympäristö

Kuntauudistus

- ▶ Kuntien määrä vähenee ja kuntakoko kasvaa
- ▶ Digitaaliset palvelut yhä useamman käytettävissä?
- ▶ Maakuntakirjaston rooli ja tehtävät?

Media-alan muutos

- ▶ Digitaalinen julkaiseminen lisääntyy
- ▶ Media pirstaloituu
- ▶ Perinteiset mediat väistyvät uusien tieltä
- ▶ Sosiaaliset suodattimet
- ▶ Suuret toimijat valtaavat alaa
- ▶ Suomessa ratkaisuja haetaan Next Media – hankkeen avulla
- ▶ E-kirjan uusi muoto

Lukeminen, internet ja kirjastojen käyttö

- ▶ Kirjojen myynti lievässä laskussa
- ▶ 90 % suomalaisista käyttää internetiä
- ▶ Internet -talouden osuus EU-alueen bruttokansantuotteesta 5,6 %
- ▶ Verkossa toimitaan yhä enemmän laitesidonnaisten sovellusten välityksellä
- ▶ Tiedonhaku on jo siirtynyt verkkoon
- ▶ Lukemisen muutos, "power browse"
- ▶ Nuoret, internet ja kirjastot
- ▶ Informaatiolukutaito

Mobiilipalvelut ja sovellukset

- ▶ Tablet-laitteiden suosio kasvaa, älypuhelimet yhä yleisempiä
- ▶ Ennusteiden mukaan mobiililiikenne kasvaa 18-kertaiseksi vuoteen 2016 mennessä
- ▶ Globaalit ekosysteemit valtaavat kulutusmarkkinat
- ▶ Pilvipalvelut
- ▶ Verkkopalvelujen käyttö siirtyy kodin ulkopuolelle

Tekijänoikeus

- ▶ Immateriaalinen talous kasvaa nopeasti
- ▶ Piratismiin estäminen verkkoympäristössä haasteellista
- ▶ Hankalat suojaukset vähentävät käyttöä ja lisäävät piratismia
- ▶ OKM:n tekijänoikeuspoliittisten linjausten valmistelu
- ▶ Euroopan tasolla Eblidan lobbaus päätöksentekijöille

Kokoelma

► Käyttäjäkunta:

- Kaikki kansalaiset, koska digitaalisten aineistojen käyttö osa tietoyhteiskuntataitoja
- Digitaalisen tiedon avoin saatavuus koko Suomen etu
- Yleisten kirjastojen kautta digitaalinen aineisto koko kansalle

Kokoelman muodostus

- ▶ Digitaalisen aineiston määrä kasvaa
- ▶ Tarvitaan valtakunnallista kokoelmapolitiikkaa, jossa luodaan reunaehdot, vrt. Aluehallintovirastojen keskeiset arviot peruspalvelujen tilasta 2011
- ▶ Digitaalisilla palveluilla voidaan korvata joitakin painettuja aineistoja
- ▶ Hankitaan aineistoja joita käytetään
- ▶ Oma aktiivinen rooli digitaalisen kirjallisuuden tuotannossa?
- ▶ Julkisesti tuotettu tieto löydettäväksi

E-aineistojen hankinta ja käyttö

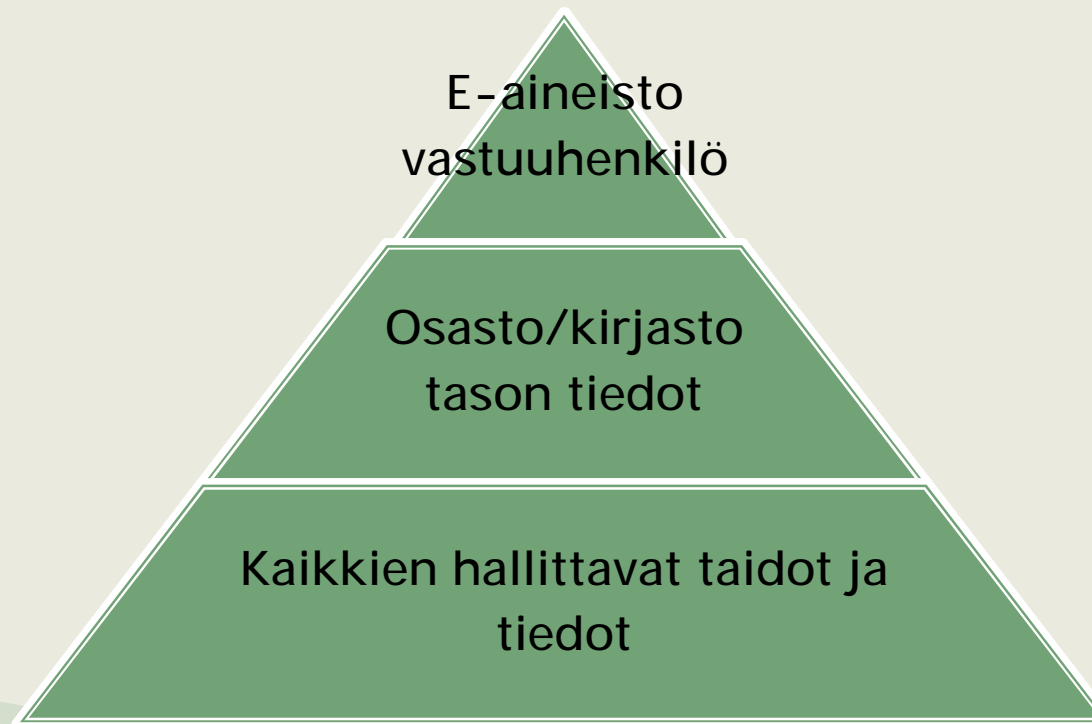
- ▶ Uudistetaan FinELib yhteistyötä; FinELib-konsortion palvelujen ja toiminnan arviointi- ja uudistamisprojekti
- ▶ Aineistojen käyttö maksutonta asiakkaille
- ▶ Käytettävyys avainasemassa
- ▶ Laiteriippumattomuus
- ▶ Etäkäyttö
- ▶ Kirjastojen saatava aineiston käytöstä toimivat ja luotettavat tilastot

Kirjaston rooli verkossa ja muuttuvassa toimintaympäristössä

- ▶ Kirjasto tehtävä jäsentää tietoa, tehdä se löydettäväksi ja hallittavaksi
- ▶ Yhden luukun periaate
- ▶ Intuitiiviset käyttöliittymät
- ▶ Metadatan hyödyntäminen laajemmin
- ▶ Kirjasto julkaisualustana
- ▶ Sosiaalinen virtuaalinen lukutila

Henkilökunnan osaamistarpeet

- ▶ Yhteinen valtakunnallinen koulutusmalli
- ▶ Yhteisesti tuotettu koulutus
- ▶ Jatkuva päivitys

Tiedotus ja markkinointi

- ▶ Yhteistyötä kustantajan, välittäjän ja kirjaston kesken
- ▶ Valtakunnalliset kanavat ja suunnitelmat
- ▶ Yhteiset visuaaliset ja sanalliset tunnukset
- ▶ Yhteistyökumppaneiden verkkopalvelut

Yhteenveto

- ▶ Strategian ensimmäinen julkinen versio nähtävillä kokonaisuudessaan:
 - <http://sahkoisetsisallot.kirjastot.fi/>
 - Kommentteja voi lähettää osoitteeseen aija.laine@turku.fi tai ssyk@kirjastot.fi
 - Strategian jälkeen siirrytään käytännöt toimenpiteiden suunnitteluun, jossa lähtökohtana yhteisten resurssien tehokas käyttö ja yhteistyö yli rajojen